

Żagnica ruda

Zagrożenia

Naturalnymi wrogami ważek są między innymi żołą (bardzo szybko latające ptaki), nartniki wodne, żaby i ryby drapieżne. Doskonały wzrok i umiejętności lotnicze pozwalają najczęściej uniknąć tragicznej śmierci. Bezpośrednim zagrożeniem dla tych owadów może stać się człowiek, używając różnych chemikaliów w pobliżu ich miejsc lęgowych. Należy dodać, że wbrew powszechnemu przekonaniu ważki nie gryzą – wręcz przeciwnie są bardzo miłe i przyjacielskie wobec ludzi. Jeśli ważka zechce usiąść na Tobie – pozwól jej – docień jej odwagę, urok oraz lekkość.

W Polsce 15 gatunków ważek objętych jest ochroną prawną, z czego 4 gatunki chronione zaobserwowano w Puławach.

Lecicha pospolita

Szablak przepasany

Symbolika

Ważki w wielu krajach uważane są za symbol nieskończoności (w końcu przetrwała w niezmienionej formie prawie 300 milionów lat!), aktywności oraz transformacji, ponieważ łączą ze sobą dwa światy – wodny i nadwodny, dokonując przy tym licznych przeobrażeń. Wążka symbolizuje też połączenie świata materialnego ze światem duchowym – legenda głosi, że jeśli ważka usiądzie komuś na dłoni to oznacza to obecność duszy bliskiej osoby. W związku z tym, że ważka porusza się w sześciu kierunkach jest symbolem wykorzystywania istniejących życiowych możliwości, jak i tworzenia nowych. Wążki mają przypominać nam o realizowaniu swoich marzeń i podążaniu własną ścieżką życia.

Tekst: Ewa Rauner-Butczyńska, Adam Dudziński

Zdjęcia: Ewa Rauner-Butczyńska

Opracowanie: Ewa Rauner-Butczyńska

Druk: Drukarnia ALF-GRAF, Lublin

Wydawca: Miasto Puławy – Zarząd Dróg Miejskich,
Dział Zieleni

Ważki

piękne i pożyteczne

Szablak zwyczajny

Ważka to najstarszy owad na Ziemi. W głębokich pokładach węgla kamiennego zachowały się odciski ważek sprzed około 300 milionów lat, których rozpiętość skrzydeł sięgała 2 metrów co znaczy, że były to największe owady latające w historii! Nauka o ważkach to odonatologia.

Dzięki staraniom Pani Ewy Rauner-Butczyńskiej z Puław, od 25 maja 2019 roku obchodząc będziemy w całej Polsce Dzień Wążki. Data nawiązuje do dnia urodzin pierwszego badacza tych owadów – belgijskiego entomologa i polityka, którym był Edmond de Séllys Longchamps (ur. 25.05.1813 r.)

Na całym świecie znanych jest blisko 5600 gatunków ważek, w Europie występuje ich około 1300, a w Polsce żyje ich 74. **W Puławach natomiast potwierdzono obecność 40 gatunków ważek.**

Szablak krwisty

Cykl życia

Ważka, to piękny i inteligentny drapieznik. Jej żywot zaczyna się od małego jaja złożonego w pobliżu zbiornika wodnego lub bezpośrednio do wody. Jajo zimuje do następnego sezonu (czasem nawet dłużej). Z jaja wiosną wylęga się mała nimfa, która staje się larwą – żyje w takim stanie kilka lat pod wodą, przechodząc około 11 wylinek. Oddycha korzystając z tlenu rozpuszczonego w wodzie, by pewnego ciepłego dnia wyjść ponad powierzchnię (np. na liść trzciny) i zmienić postać na skrzydlatą piękność, oddychając powietrzem atmosferycznym. Ważka dojrzewa w ciągu jednego dnia, a nad wodą żyje krótko (od jednego do ośmiu tygodni). Ważka już pierwszego dnia rozwija niesamowitą prędkość (do 10 m/s), jest zwrotna i potrafi zawisnąć w powietrzu.

Straszka pospolita

Budowa ważki

Głowa, to przede wszystkim wielkie oczy składające się z 30–40 tysięcy omatydów, dodatkowo posiada małe czułki oraz 3 przyoczek. Ważka jest wzrokowcem i doskonale widzi wszystko dookoła siebie. Głowę z tułowiem łączy krótka, cienka **szyja** dzięki czemu głowa staje się ruchoma – **tułów** składa się z 3 segmentów, z których wyrastają 4 niezależnie ze sobą pracujące skrzydła. Ważki posiadają **3 pary odnóży**, pełnią one rolę lokomocyjną, służą do chwytania ofiar oraz do higieny ciała. Ze względu na skrzydła ważki dzielimy na:

- **Równoskrzydłe**, których skrzydła w spoczynku znajdują się wzdłuż ciała (a oczy wyraźnie są od siebie oddzielone) np. świteziankowate, pałatkowate, łątkowate i pióronogowate
- **Różnoskrzydłe**, których skrzydła w spoczynku pozostają rozpostarte na boki (a oczy wyraźnie stykające się ze sobą) np. żagnicowate, gadziogłówkowate, szklarnikowate, ważkowate

Odwłok ważki jest najdłuższą częścią ciała pozbawioną odnóży – to właśnie po jego kształcie, kolorze oraz wzorach można odróżnić zarówno gatunki, jak i płeć owada.

Łątka dziewczeczka

Styl życia

Większość gatunków prowadzi samotniczy tryb życia, ale można zaobserwować całe społeczności żyjących zgodnie świtezianek, pióronogów zwykłych, żagnic jesiennych czy szablaków przepasanych.

Postaci dorosłe polują na motyle, błonkówki, muchówki (np. komary), chrząszcze, a także inne ważki. Ofiary chwytają w locie, a zdobycz pożerają siedząc na roślinie. Larwy zjadają różnej wielkości bezkręgowce m.in. larwy komarów, a czasem również „narybek”.

Trzepla zielona

Gdzie i kiedy spotkać ważkę?

Sezon ważkowy w Polsce w zasadzie trwa cały rok, ze względu na występowanie dwóch gatunków hibernujących tj. straszka pospolita i straszka syberyjska. Jednak **w Puławach ważki pokazują się publicznie dopiero pod koniec kwietnia i latają do połowy listopada.**

Wielkość puławskich gatunków osiąga od 4 do 12 cm. Sezon rozpoczynają straszki, łątki wczesne, łątki dziewczeczki i szklarka zielona. Następnie bardzo szybko przybywa kolejnych gatunków, by na zakończenie jesieni pojawiły się szablaki przepasane, późne i żółte, wielką żagnicę jesienną oraz siną.

By zobaczyć ważki w swoim naturalnym środowisku należy wybrać się nad czystą wodę z niezbyt szybkim nurtem. Najlepszą porą do obserwacji jest samo południe i upalny, bezwietrzny dzień. Można je wówczas zastać w ciekawej pozycji tzw. „stójki”, kiedy to ze skrzydeł ważki robią sobie przeciwstojący parasol ochronny.

Szablak południowy

Ważka czteroplama